

Snabbare betalningar

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2012/13:36 Snabbare betalningar samt två motioner som väckts med anledning av propositionen och sju motioner från den allmänna motionstiden 2012.

I propositionen föreslår regeringen ändringar i bl.a. räntelagen (1975:635) för att i svensk rätt genomföra det nya EU-direktivet (2011/7/EU) om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner. Förslagen syftar till att motverka sena betalningar och långa avtalade betalningstider i näringslivet.

Regeringens förslag innebär i huvudsak följande. En fordran ska betalas senast trettio dagar efter det att borgenären framställt krav på betalning. I förhållanden mellan näringsidkare får längre betalningstider gälla endast om borgenären uttryckligen har godkänt det. Myndigheter och andra offentliga organ ska inte kunna avtala om längre betalningstider. Vidare ska en borgenär som drabbas av en sen betalning alltid ha rätt till kompensation i form av en förseningsersättning om 450 kronor. Borgenärens rätt till dröjsmålsränta ska inte kunna avtalas bort. Detsamma ska gälla rätten till förseningsersättning, om det inte finns särskilda skäl för det. Myndigheter och andra offentliga organ som betalar för sent ska dessutom alltid vara skyldiga att betala minst den lagstadgade dröjsmålsräntan. Regeringen föreslår också en höjning av ersättningsbeloppen för inkassoåtgärder motsvarande kostnadsutvecklingen. Lagändringarna är avsedda att träda i kraft den 16 mars 2013.

I propositionen redovisar regeringen även en bedömning i frågan om ökade möjligheter att jämka oskäligen avtalsvillkor mellan näringsidkare.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår motionerna. Utskottet föreslår även att ärendet avgörs efter endast en bordläggning.

I betänkandet finns två reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	7
Lagförslagen	7
Ytterligare förslag om betalningstiderna	12
Reservationer	14
1. Ytterligare förslag om betalningstiderna, punkt 2 (S, MP, V)	14
2. Ytterligare förslag om betalningstiderna, punkt 2 (SD)	15
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	17
Propositionen	17
Följdmotionerna	17
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	17
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	19

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Lagförslagen

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i räntelagen (1975:635),
2. lag om ändring i lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m.,
3. lag om ändring i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare,
4. lag om ändring i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:36 punkterna 1–4 och avslår motionerna

2012/13:C253 av Hans Rothenberg och Maria Plass (båda M),

2012/13:C376 av Krister Örnfjäder (S),

2012/13:C394 av Hans Ekström m.fl. (S) och

2012/13:C407 av Adnan Dibrani och Mattias Jonsson (båda S).

2. Ytterligare förslag om betalningstiderna

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:C1 av Carina Herrstedt (SD),

2012/13:C2 av Veronica Palm m.fl. (S),

2012/13:C263 av Peter Jeppsson (S),

2012/13:C274 av Thomas Strand (S) och

2012/13:C332 av Clas-Göran Carlsson m.fl. (S).

Reservation 1 (S, MP, V)

Reservation 2 (SD)

Utskottet föreslår att ärendet avgörs efter endast en bordläggning.

Stockholm den 17 januari 2013

På civilutskottets vägnar

Veronica Palm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Veronica Palm (S), Nina Lundström (FP), Oskar Öholm (M), Carina Ohlsson (S), Marta Obminska (M), Hillevi Larsson (S), Margareta Cederfelt (M), Katarina Köhler (S), Ola Johansson (C), Yilmaz Kerimo (S), Jessika Vilhelmsson (M), Jan Lindholm (MP), Otto von Arnold (KD), Carina Herrstedt (SD), Marianne Berg (V) och Thomas Finnborg (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd antog den 16 februari 2011 direktivet (2011/7/EU) om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner. Direktivet är en omarbetning av ett tidigare direktiv från 2000 (2000/35/EG).

Regeringen beslutade våren 2011 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur det nya direktivet ska genomföras i svensk rätt (dir. 2011:30). Även en begäran från Svensk Inkasso till regeringen, avseende ändring av ersättningsnivåerna enligt förordningen (1981:1057) om ersättning för inkassokostnader m.m., överlämnades till utredningen för åtgärd (Ju2011/1347/L2).

Under utredningsarbetet har överläggningar hållits mellan företrädare för ansvariga departement i de nordiska länderna. Vid överläggningarna har man försökt enas om hur direktivet bör tolkas och, i viss mån, även hur det lämpligen bör genomföras.

Utredningen, som antog namnet Utredningen om snabbare betalningar, redovisade i april 2012 sitt uppdrag i betänkandet Snabbare betalningar (SOU 2012:11). Betänkandet har remissbehandlats och ligger till grund för förslagen i propositionen.

I propositionen föreslår regeringen – efter att ha hört Lagrådet – att riksdagen antar de förslag till ändringar i räntelagen (1975:635), lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m., lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare och lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning som har lagts fram i propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1 och lagförslagen i bilaga 2.

Med anledning av propositionen har två motioner väckts. I ärendet behandlar utskottet också sju motioner från den allmänna motionstiden 2012. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Direktivet

Syftet med det nya direktivet är att bekämpa sena betalningar vid handelstransaktioner, för att se till att den inre marknaden fungerar väl och därigenom främja företagets, särskilt de små och medelstora företagets, konkurrenskraft. Direktivet ska, med vissa möjliga undantag, gälla för alla betalningar vid handelstransaktioner (artikel 1). Med handelstransaktioner avses enligt direktivet transaktioner mellan företag eller mellan företag och offentliga myndigheter som leder till leverans av varor eller tillhandahållande av tjänster mot ersättning. Offentlig myndighet definieras som varje upphandlande myndighet enligt definitioner i direktiven om offentlig upp-

handling, och företag definieras som varje organisation, utom en offentlig myndighet, som handlar inom sin oberoende ekonomiska eller yrkesmässiga verksamhet, även om den verksamheten bedrivs av en ensam person (artikel 2).

Flera av reglerna i det nya direktivet är i sak oförändrade i förhållande till 2000 års direktiv. I vissa avseenden är det nya direktivet dock mer långtgående, bl.a. innehåller det bestämmelser om betalningsperiodens längd. Enligt direktivet ska medlemsstaterna, när det gäller handelstransaktioner mellan näringsidkare, se till att den betalningsperiod som fastställs i parternas avtal inte överstiger sextio kalenderdagar, om inte annat uttryckligen fastställts i avtalet och under förutsättning att det inte är grovt oskäligt mot borgenären i den mening som avses i artikel 7 i direktivet (artikel 3.5). När det gäller transaktioner mellan företag och offentliga myndigheter ska betalningsperioden normalt inte överstiga trettio dagar efter mottagande av krav på betalning (artikel 4.3). Direktivet innehåller även bestämmelser om begränsning av den tid för undersökning av en vara eller tjänst som en köpare kan ha rätt till före betalning (artikel 3.4 och 4.5).

Utgångspunkten i direktivet, i likhet med 2000 års direktiv, är att borgenären ska ha en automatisk rätt till dröjsmålsränta. Rätten till dröjsmålsränta inträder alltså utan att det krävs någon åtgärd från borgenärens sida (artikel 3.1–3 och 4.1–2). Direktivet ger vidare borgenären rätt till ersättning för indrivningskostnader. Borgenären ska vid sen betalning automatiskt ha rätt till en fast ersättning om minst 40 euro och därutöver ha rätt till skälig ersättning för indrivningskostnader som överstiger detta belopp (artikel 6).

I direktivet finns bestämmelser om oskäliga avtalsvillkor och bruk avseende betalningsperioder, ränta och ersättning för indrivningskostnader, som till viss del överensstämmer med bestämmelser i 2000 års direktiv. Bestämmelserna är av både civilrättslig och marknadsrättslig karaktär. Avtalsvillkor eller bruk som är grovt oskäligen mot borgenären ska antingen inte få verkställas eller medföra skadeståndsskyldighet, och det ska även finnas effektiva medel för att förhindra fortsatt tillämpning av grovt oskäligen avtalsvillkor eller bruk (artikel 7).

Liksom 2000 års direktiv är det nya direktivet ett s.k. minimidirektiv. Detta innebär att medlemsstaterna tillåts ha ett bättre, men inte sämre, skydd för borgenärerna än vad som följer av direktivet. Direktivet ska vara genomfört i nationell rätt senast den 16 mars 2013.

Utskottets överväganden

Lagförslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår motionsyrkandena.

Bakgrund

När företag säljer varor och tjänster till andra företag eller till det allmänna sker betalningen ofta i efterhand. Köparen erbjuds på så sätt en viss tidsfrist att betala, en kredit. Krediter är betydelsefulla vid handelstransaktioner eftersom de förenklar betalningsadministrationen och möjliggör en mer effektiv handel. Det är därför viktigt att marknadsaktörerna har ett utrymme att anpassa kredittiden efter behoven i det enskilda fallet. Långa betalningstider, liksom sena betalningar, dvs. betalningar som sker efter förfallodagen, kan dock få negativa effekter.

Efter genomförandet av 2000 års direktiv tillsatte regeringen 2006 en utredning som fick i uppdrag att kartlägga problemen med sena betalningar och långa betalningstider i näringslivet. Utredningen redovisade hösten 2007 sitt betänkande, *Betalningstider i näringslivet* (SOU 2007:55). Av utredningens kartläggning framgick att betalningstiderna generellt inte är så långa i Sverige som i många andra europeiska länder, men att det i viss utsträckning även i Sverige förekommer både långa avtalade betalningstider och betalningsförseningar. Senare undersökningar, bl.a. företaget Intrum Justitias årliga mätningar av betalningstider i ett antal europeiska länder (European Payment Index), ger stöd för antagandet att betalningstiderna i Sverige inte har förändrats nämnvärt sedan 2006.

Utredningens kartläggning utvisade att den genomsnittliga betalningstid som små och medelstora företag angav i sina fakturor till andra företag eller offentlig sektor var tjugosju dagar. Den vanligaste avtalade betalningstiden i Sverige var trettio dagar alternativt en kalendermånad. Inom vissa branscher förekom längre avtalade betalningstider. Särskilt utmärkande i detta avseende var underleverantörer till transportmedelsindustrin samt elektronik- och teleproduktindustrin. När det gäller sena betalningar visade kartläggningen att omkring hälften av alla fakturor i Sverige betalas försent även om det normalt inte är fråga om längre förseningar.

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen ändringar i räntelagen, lagen om ersättning för inkassokostnader m.m., lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare och lagen om betalningsföreläggande och handräckning för att i svensk rätt genomföra det nya EU-direktivet om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner. Förslagen syftar till att motverka sena betalningar och långa avtalade betalningstider i näringslivet. De förslag som lämnas är också ägnade att stärka de mindre företagens ställning.

Regeringens förslag innebär sammanfattningsvis följande. Vid handelstransaktioner ska en fordran betalas senast trettio dagar efter det att borgenären har framställt krav på att fordringen betalas. Detta gäller alltid när en myndighet eller ett annat offentligt organ är gäldenär men i ett förhållande mellan näringsidkare ska betalningen få ske senare, om borgenären uttryckligen har godkänt det. Den tid som en gäldenär har rätt att skjuta upp betalningen på grund av en undersökning av om en vara eller tjänst överensstämmer med avtalet ska begränsas till trettio dagar, om borgenären inte uttryckligen har godkänt en längre undersökningsperiod. De nya bestämmelserna om betalningstid ska gälla i fordringsförhållanden mellan näringsidkare i deras yrkesmässiga verksamhet eller mellan en näringsidkare och en myndighet eller ett annat offentligt organ vid betalning för varor eller tjänster. Bestämmelserna ska inte gälla betalningar som förfaller enligt en avbetalningsplan.

Om en fordran vid handelstransaktioner inte betalas i tid, ska borgenären ha rätt till en förseningsersättning om 450 kronor. Har borgenären rätt till förseningsersättning, ska gäldenären vara skyldig att betala ersättning för betalningspåminnelse och inkassokostnader endast till den del kostnaderna överstiger förseningsersättningen. Kronofogdemyndigheten ska inom ramen för den summariska processen självmant pröva om ett yrkande om förseningsersättning är ogrundat eller obefogat.

Ett avtalsvillkor som innebär att gäldenären inte är skyldig att betala dröjsmålsränta vid handelstransaktioner ska vara utan verkan mot borgenären. Detta ska gälla såväl i ett förhållande mellan näringsidkare som när en näringsidkare tillhandahåller varor eller tjänster mot betalning till en myndighet eller ett annat offentligt organ.

När en myndighet eller ett annat offentligt organ är gäldenär ska ett avtalsvillkor som innebär att dröjsmålsräntan är lägre än den lagstadgade räntan vara utan verkan mot näringsidkaren vid handelstransaktioner.

Ett avtalsvillkor som innebär att en borgenär inte har rätt till förseningsersättning eller till ersättning för eventuella överstigande inkassokostnader ska vara ogiltigt, om det inte finns särskilda skäl för att tillåta villkoret.

En fortsatt tillämpning av en oskäligen sedvänja i fråga om betalningstid, dröjsmålsränta eller ersättning för indrivningskostnader ska kunna förbjudas efter en prövning i Marknadsdomstolen.

Vidare föreslår regeringen att ersättningsbeloppen för kostnader för inkassoåtgärder m.m. enligt inkassokostnadslagen ska anges i lag i stället för förordning. Regeringen föreslår också en höjning av ersättningsbeloppen motsvarande kostnadsutvecklingen sedan 2003. Borgenären ska ha rätt till ersättning för betalningspåminnelse med 60 kronor, för inkassokrav med 180 kronor och för upprättande av amorteringsplan med 170 kronor. Ersättningsbeloppen är för närvarande 50, 160 respektive 150 kr.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 16 mars 2013. De nya bestämmelserna om när en fordran senast ska betalas ska inte tillämpas på fordringar som grundar sig på avtal som ingåtts före ikraftträdandet.

De höjda ersättningsbeloppen för inkassoåtgärder ska gälla för alla åtgärder som vidtas efter ikraftträdandet. Bestämmelserna om förseningsersättning och ersättning för eventuella överskjutande inkassokostnader ska gälla för alla fordringar som förfaller till betalning efter ikraftträdandet.

I propositionen behandlas även frågan om ökade möjligheter att jämka avtalsvillkor mellan näringsidkare. Våren 2004 (bet. 2004/05:LU12, rskr. 2004/05:179) tillkännagav riksdagen att regeringen borde tillsätta en utredning med uppgift att lägga fram förslag till åtgärder för att öka möjligheterna att jämka oskäligen avtal mellan näringsidkare. Riksdagen ansåg det viktigt att utreda vilka åtgärder som krävs för att stärka mindre företags ställning vid tvister. I tillkännagivandet togs bl.a. användandet av skiljeklausuler upp som ett problem för småföretagare.

I propositionen anför regeringen att enligt 36 § avtalslagen får ett avtalsvillkor jämkas eller lämnas utan avseende, om villkoret är oskäligt med hänsyn till avtalets innehåll, omständigheterna vid avtalets tillkomst, senare inträffade förhållanden och omständigheterna i övrigt. Vid prövningen ska särskild hänsyn tas till behovet av skydd för den som i egenskap av konsument eller annars intar en underlägsen ställning i avtalsförhållandet. Högsta domstolen har i flera avgöranden prövat tillämpningen av 36 § avtalslagen vid kommersiella avtal. Ofta har det varit en skiljeklausul som har bedömts, men även andra avtalsvillkor har prövats. I några fall har skiljeklausuler underkänts, men också andra typer av villkor har underkänts med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. I de fall där jämkning har skett är det inte sällan så att en av parterna intar en underlägsen ställning i avtalssituationen.

Det finns alltså redan i dag, anför regeringen, en reglering som tillämpas för att komma till rätta med missförhållanden inom ramen för ett avtal mellan näringsidkare. Regleringen synes vara adekvat utformad och fungera väl. Den ger det utrymme som behövs för att ta hänsyn till olika faktorer vid bedömningen av om ett avtalsvillkor är oskäligt. Det är heller inte så att en ekonomiskt svagare part alltid intar en underlägsen ställning i en avtalssituation.

Regeringen anför vidare att de mindre företagens ställning också särskilt har uppmärksammats i senare lagstiftning. Sedan 2006 gäller lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet. Lagen syftar till

att stärka en blivande franchisetagares ställning. De förslag som regeringen nu lämnar för att motverka oskäligen villkor om betalningstider mellan näringsidkare är också ägnade att stärka de mindre företagens ställning.

Mot den redovisade bakgrunden gör regeringen bedömningen att det för närvarande inte finns skäl att ytterligare utreda frågan om ökade möjligheter att i andra sammanhang jämka oskäligen avtalsvillkor mellan näringsidkare.

Motionerna

Hans Rothenberg och Maria Plass (båda M) anser i motion 2012/13:C253 att skyddet för småföretag bör öka, t.ex. när det gäller betalningstider. Motionärerna anför bl.a. att småföretag inte har samma ekonomiska marginaler att klara av långa betalningstider som större företag och att en del större företag satt i system att inte betala sina räkningar i tid. Motionärerna uppmanar regeringen att ta initiativ till att se över reglerna. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed.

Även Krister Örnfjäder (S) anser i motion 2012/13:C376 att långa betalningstider är ett problem för de små och medelstora företagen som måste åtgärdas. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed.

I motion 2012/13:C394 av Hans Ekström m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att det skyndsamt bör införas lagstiftning om begränsning av betalningstider i förhållanden mellan näringsidkare.

Adnan Dibrani och Mattias Jonsson (båda S) anför i motion 2012/13:C407 att det är oacceptabelt att offentliga myndigheter inte betalar sina fakturor i tid. Motionärerna anser att regeringen bör göra en generell översyn av betalningsreglerna i näringslivet. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed.

Utskottets ställningstagande

Långa betalningstider medför en påfrestning för leverantörernas likviditet och lönsamhet. Detta gäller inte minst för de mindre företagen. Samhälls-ekonomiska fördelar kan uppnås genom att betalningar inom näringsliv och offentlig sektor sker snabbare än i dag. Regler som främjar detta förbättrar villkoren för företagandet. Enligt utskottet är det därför angeläget att verka för snabbare betalningar vid handelstransaktioner. Utskottet välkomnar regeringens förslag. Förslagen bör, enligt utskottets mening, få en positiv effekt för leverantörer genom att leda till snabbare betalningar och bättre kompensation vid sena betalningar. De förslag som lämnas torde innebära att särskilt de mindre företagens ställning stärks. I och med att betalningar sker snabbare och i tid kan företagets finansierings- och administrationskostnader minska, förutsättningarna för en sund konkurrens förbättras och i förlängningen samhälls-ekonomiska vinster uppnås.

Vad gäller betalningsperiodens längd vid handelstransaktioner mellan näringsidkare föreslår regeringen att den ska vara trettio dagar, om inte borgenären uttryckligen har godkänt en längre betalningsperiod. Direktivet ställer upp en tidsgräns om sextio dagar. Eftersom det är fråga om ett minimidirektiv till skydd för borgenären är det möjligt att föreslå en strängare reglering än direktivet föreskriver. Utredningen om snabbare betalningar fann inte skäl för det, bl.a. med hänvisning till principen om avtalsfrihet, och föreslog en betalningsperiod om sextio dagar. I propositionen redovisar regeringen att flera remissinstanser ansåg att betalningsperiodens längd i stället bör vara trettio dagar.

En utgångspunkt för den civilrättsliga lagstiftningen som rör företagande är neutralitet i förhållande till olika marknader och intressenter. I svensk rätt gäller på det aktuella området i stor utsträckning avtalsfrihet. Detta möjliggör att parterna på marknaden själva kan skapa en ordning som passar dem, vilket i sin tur anses ge bäst förutsättningar att uppnå goda resultat, inte bara för avtalsparterna utan också samhällsekonomiskt.

Utskottet kan konstatera att regeringens förslag ligger väl i linje med den ovan redovisade faktiska genomsnittliga betalningstiden i Sverige, som enligt senare undersökningar är knappt trettio dagar. En längsta betalningsperiod om trettio dagar innebär inte heller ett nämnvärt större ingrepp i avtalsfriheten jämfört med att föreskriva en längsta betalningsperiod om sextio dagar. Mot denna bakgrund anser utskottet, liksom regeringen, att betalningsperiodens längd ska vara trettio dagar, om inte borgenären uttryckligen har godkänt en längre betalningsperiod.

En längre betalningsperiod än 30 dagar förutsätter inte bara ett uttryckligt avtal. Den längre betalningsperioden får inte heller vara grovt oskälig mot borgenären. Som regeringen redovisar i propositionen (avsnitt 8) finns det i svensk rätt tillräckliga möjligheter att angripa oskäliga betalningsvillkor. Bland annat kan sådana villkor jämkas eller lämnas utan avseende enligt den s.k. generalklausulen i 36 § avtalslagen.

Vad sedan gäller betalningsperiodens längd i handelstransaktioner mellan en näringsidkare och det allmänna föreslår regeringen att en fordran ska betalas senast trettio dagar efter det att borgenären framställt krav på betalning utan möjlighet att avtala om en längre betalningsperiod.

Sammantaget ställer sig utskottet således bakom regeringens lagförslag. De har inte heller mött invändningar i någon motion. Ställningstagandet innebär att önskemålen i motionerna i huvudsak får anses tillgodosedda varför de bör avslås. Vidare instämmer utskottet i regeringens bedömning att det för närvarande inte finns skäl att ytterligare utreda frågan om ökade möjligheter för näringsidkare att få till stånd en jämkning av avtal.

Utskottet föreslår att ärendet avgörs efter endast en bordläggning eftersom lagändringarna föreslås träda i kraft den 16 mars 2013.

Utskottet övergår nu till att behandla de motioner som innehåller begäran om tillkännagivanden i frågor som anknyter till lagförslagen.

Ytterligare förslag om betalningstiderna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden med ytterligare förslag om betalningstiderna i näringslivet. Utskottet förutsätter att regeringen noga kommer att följa effekterna av den nya lagstiftningen för de mindre företagen och att regeringen vid behov återkommer till riksdagen med ytterligare förslag.

Jämför reservationerna 1 (S, MP, V) och 2 (SD).

Motionerna

I motion 2012/13:C2 föreslår Veronica Palm m.fl. (S) ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med förslag om hur de små och medelstora företagens ställning fortsatt kan stärkas när det gäller betalningstider.

Carina Herrstedt (SD) anser i motion 2012/13:C1 att näringsidkare ska kunna träffa avtal om en betalningsperiod om längst sextio dagar. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed.

Peter Jeppsson (S) menar i motion 2012/13:C263 att det inte ska vara tillåtet med betalningsperioder näringsidkare emellan som är längre än trettio dagar. Motionären föreslår ett tillkännagivande om detta.

Thomas Strand (S) anser i motion 2012/13:C274 att regeringen bör överväga lagstiftning för att komma till rätta med problemen med långa betalningstider mellan näringsidkare. Motionären menar bl.a. att en betalningstid om trettio dagar bör gälla. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed.

Clas-Göran Carlsson m.fl. (S) anser i motion 2012/13:C332 att det bör införas lagstiftning om att betalningstiden mellan näringsidkare ska vara längst trettio dagar. Parterna ska inte kunna avtala om en längre betalningsperiod. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed.

Utskottets ställningstagande

Liksom motionärerna i motion 2012/13:C2 anser utskottet att långa betalningstider är ett problem för många mindre företag. De lagförslag som utskottet ställt sig bakom ovan syftar till att förbättra situationen för främst mindre företag. Utskottet förutsätter att regeringen noga kommer att följa effekterna av den nya lagstiftningen för de mindre företagen och att regeringen vid behov återkommer till riksdagen med ytterligare förslag. Motionen bör avslås.

I övriga motionsyrkanden föreslås tillkännagivanden om betalningsperiodens längd vid handelstransaktioner mellan näringsidkare. I motion 2012/13:C1 föreslås en betalningsperiod om längst sextio dagar utan möjlighet till undantag och i motion 2012/13:C274 förespråkas en betalningsperiod om trettio dagar. Motionärerna i motionerna 2012/13:C263 och 2012/13:C332 förordar en betalningsperiod om trettio dagar utan några möjligheter till

undantag. Som framgått ovan har utskottet ställt sig bakom regeringens förslag som innebär att betalningsperiodens längd vid handelstransaktioner mellan näringsidkare ska vara trettio dagar, om inte borgenären uttryckligen har godkänt en längre betalningsperiod. Motionerna bör därför avslås.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Ytterligare förslag om betalningstiderna, punkt 2 (S, MP, V)

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Katarina Köhler (S), Yilmaz Kerimo (S), Jan Lindholm (MP) och Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2012/13:C2 av Veronica Palm m.fl. (S) och 2012/13:C332 av Clas-Göran Carlsson m.fl. (S) samt avslår motionerna 2012/13:C1 av Carina Herrstedt (SD), 2012/13:C263 av Peter Jeppsson (S) och 2012/13:C274 av Thomas Strand (S).

Ställningstagande

Långa betalningstider är ett problem för många småföretag. När betalningen drar ut på tiden ansträngs likviditeten vilket i många fall innebär negativa begränsningar, inte minst vad gäller möjligheter till expansion och nyanställningar. Regeringens förslag att en fordran vid handelstransaktioner ska betalas senast trettio dagar efter det att borgenären framställt krav på betalning anser vi vara ett steg i rätt riktning.

I sitt förslag har dock regeringen valt att i fråga om betalningstiderna göra skillnad på om borgenären har en fordran på en annan näringsidkare eller på en myndighet eller ett annat offentligt organ. I det senare fallet är bestämmelsen om en betalningstid om högst trettio dagar tvingande, medan det vad gäller betalningar mellan näringsidkare finns en möjlighet att avtala om längre betalningstider. Vi anser att det är positivt att myndigheter och andra offentliga organ på detta sätt går före i arbetet med att underlätta för de små företagen. Men vi känner samtidigt oro över att den möjlighet som finns för näringsidkare att avtala om längre betalningstider fortsatt öppnar för stora företag att dominera över de mindre. Enligt vår mening finns det en uppenbar risk att stora företag även i fortsättningen

kan använda småföretag som bank genom att kräva en längre betalningstid än trettio dagar. Det är inte oproblematiskt för ett litet företag att stå emot ett sådant krav, och regeringens förslag öppnar för gäldenärer att utöva påtryckningar för att få borgenären att godkänna längre betalningstider.

Vid denna typ av lagstiftning handlar det naturligtvis om att få en balans mellan avtalsfriheten och villkoren för småföretag i förhållande till större företag. Avtalsfriheten är viktig, men den är alltid begränsad av de ramar samhället sätter för marknadsekonomin. Om effektiviteten i marknadsekonomin förbättras genom kortare betalningstider och möjligheterna för fler jobb därmed ökar är det rimligt att överväga relevanta åtgärder. Små och medelstora företag har ofta påtagliga problem med såväl finansiering som likviditet, inte minst under den första tiden. Att nu förbättra situationen för småföretag i dessa avseenden är särskilt viktigt mot bakgrund av att det dagligen kommer rapporter om varsel och stigande arbetslöshet.

Vi anser därför att regeringen bör återkomma med förslag om hur de små och medelstora företagens ställning fortsatt kan stärkas avseende betalningstider. Vi inser att den starkare partens övertag vid en affärsuppgörelse inte helt kan jämnas ut genom en lagstiftning som inte tillåter längre betalningsfrister än trettio dagar, utan undantag, oavsett vem borgenären har sin fordran till, men ser trots det en sådan utformning av lagen som en viktig del för att skapa ett sundare förhållande mellan parterna. Vad vi nu anfört bör riksdagen, med bifall till motionerna 2012/13:C2 och 2012/13:C332 och avslag på övriga motioner, som sin mening ge regeringen till känna.

2. Ytterligare förslag om betalningstiderna, punkt 2 (SD)

av Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:C1 av Carina Herrstedt (SD) och bifaller delvis motionerna 2012/13:C2 av Veronica Palm m.fl. (S), 2012/13:C263 av Peter Jeppsson (S), 2012/13:C274 av Thomas Strand (S) och 2012/13:C332 av Clas-Göran Carlsson m.fl. (S).

Ställningstagande

Många företag har påtalat att de har allvarliga problem med att få sina fordringar på andra företag reglerade inom rimlig tid. Problemen drabbar främst de små och medelstora företagen. Långa betalningstider och sena betalningar påverkar de små och medelstora företagens likviditet och kan ibland få starkt negativa effekter för dessa företag. För att näringslivet ska fungera på bästa sätt är det av största vikt att längden på betalningstiderna stramas upp och att det införs klara regler om inom vilken tid fordringar senast ska betalas.

I propositionen föreslår regeringen att en fordran mellan näringsidkare vid handelstransaktioner ska betalas senast inom trettio dagar efter det att borgenären har framställt krav på betalning. Enligt förslaget får dock näringsidkare avtala om längre betalningstider. Någon tidsbegränsning gäller inte i sådana fall. Eftersom större företag kan sätta press på mindre leverantörer, t.ex. genom krav på långa betalningstider, anser jag att det måste införas en lagregel om en absolut längsta betalningstid. Enligt min mening ska näringsidkare kunna träffa avtal om en betalningsperiod om som längst sextio dagar. Några möjligheter till undantag ska inte finnas. Det får vara regeringens uppgift att utarbeta nödvändiga lagförslag och återkomma till riksdagen.

Vad jag nu anfört bör riksdagen, med bifall till motion 2012/13:C1 och delvis bifall till övriga motioner, som sin mening ge regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2012/13:36 Snabbare betalningar:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i räntelagen (1975:635).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning.

Följdmotionerna

2012/13:C1 av Carina Herrstedt (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om begränsningar av längden på avtalade betalningstider.

2012/13:C2 av Veronica Palm m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag om hur de små och medelstora företagens ställning kan fortsätta att stärkas när det gäller betalningstider.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:C253 av Hans Rothenberg och Maria Plass (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om villkoren för små företag.

2012/13:C263 av Peter Jeppsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över företagens betalningsvillkor.

2012/13:C274 av Thomas Strand (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om snabbare betalning av små och medelstora företags leverantörsfakturer.

2012/13:C332 av Clas-Göran Carlsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lagstiftning om betalningstider.

2012/13:C376 av Krister Örmfäder (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kortare kredittider för småföretag.

2012/13:C394 av Hans Ekström m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skyndsamt införa nationell lagstiftning för begränsningar av kredittider.

2012/13:C407 av Adnan Dibrani och Mattias Jonsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skärpta betalningsrutiner.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i räntelagen
(1975:635)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om räntelagen (1975:635)
dels att 1, 6 och 8 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas fyra nya paragrafer, 2 a–2 c och 4 a §§,
av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag är tillämplig på penningfordran inom förmögenhetsrättens område.

Lagen gäller i den mån *ej* annat är avtalat *eller* utfäst eller särskilt föreskrivet. *Avtalsvillkor som inskränker gäldenärens rätt till jämkning enligt 8 § är dock utan verkan mot denne.*

*Föreslagen lydelse*1 §²

Denna lag är tillämplig på penningfordran inom förmögenhetsrättens område. *Den innehåller bestämmelser om betalningsvillkor i vissa fall samt om ränta.*

Lagen gäller i den mån *inte* annat är avtalat, utfäst eller särskilt föreskrivet. *I lagen finns dock bestämmelser om avtalsvillkor som är utan verkan och om betalningsvillkor som är utan verkan eller som har verkan endast om borgenären uttryckligen har godkänt villkoret.*

2 a §

En fordran på betalning för en vara eller tjänst i ett förhållande mellan näringsidkare i deras yrkesmässiga verksamhet förfaller till betalning senast trettio dagar efter det att borgenären har framställt krav på att fordringen betalas. Detsamma gäller när en näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet har en sådan fordran på en myndighet eller ett annat offentligt organ.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU av den 16 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (EUT L 48, 23.2.2011, s. 1, Celex 32011L0007).

² Senaste lydelse 1987:327.

Ett betalningsvillkor är utan verkan mot borgenären i den mån det inskränker borgenärens rätt till betalning enligt första stycket. I ett förhållande mellan näringsidkare får dock betalningen ske senare, om borgenären uttryckligen har godkänt detta.

2 b §

Har gäldenären i ett sådant fordringsförhållande som avses i 2 a § rätt att skjuta upp betalningen på grund av en undersökning av om varan eller tjänsten överensstämmer med avtalet, får betalningen skjutas upp i högst trettio dagar från det att varan mottogs eller tjänsten utfördes, om borgenären inte uttryckligen har godkänt en längre undersökningsperiod.

2 c §

Det som sägs i 2 a och 2 b §§ gäller inte betalningar som förfaller enligt en avbetalningsplan.

4 a §

Ett avtalsvillkor som innebär att gäldenären inte är skyldig att betala ränta enligt 3 eller 4 § på en fordran på betalning för en vara eller tjänst är utan verkan mot borgenären i ett förhållande mellan näringsidkare i deras yrkesmässiga verksamhet. Det samma gäller i ett förhållande mellan en näringsidkare och en myndighet eller ett annat offentligt organ, när näringsidkaren i sin yrkesmässiga verksamhet tillhandahåller varor eller tjänster mot betalning.

6 §³

I fall som avses i 3 eller 4 § beräknas ränta för år enligt en

I fall som avses i 3 eller 4 § beräknas ränta för år enligt en

³ Senaste lydelse 2002:352.

räntefot som motsvarar den vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § med ett tillägg av åtta procentenheter. Om det vid bestämmande av skadestånd med anledning av personskada *skall* avräknas förmåner som en skadelidande har rätt till enligt 5 kap. 3 § 1 skadeståndslagen (1972:207), utgör dock tillägget till referensräntan endast två procentenheter för tiden till dess förmånerna har *slutligt fastställts*.

räntefot som motsvarar den vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § med ett tillägg av åtta procentenheter. Om det vid bestämmande av skadestånd med anledning av personskada *ska* avräknas förmåner som en skadelidande har rätt till enligt 5 kap. 3 § 1 skadeståndslagen (1972:207), utgör dock tillägget till referensräntan endast två procentenheter för tiden till dess förmånerna har *fastställts slutligt*.

Ett avtalsvillkor som innebär att räntan ska beräknas enligt en lägre räntefot än vad som följer av första stycket första meningen är utan verkan mot borgenären i ett förhållande mellan en näringsidkare och en myndighet eller ett annat offentligt organ, när näringsidkaren i sin yrkesmässiga verksamhet tillhandahåller varor eller tjänster mot betalning.

8 §⁴

Har en gäldenär på grund av sjukdom, arbetslöshet eller annan liknande omständighet som *han* inte har kunnat råda över varit förhindrad att betala i rätt tid och skulle en skyldighet att *utge* full ränta med anledning av dröjsmålet med hänsyn *härtill* vara oskälig, får den ränta som annars skulle *utgå* jämkas.

Har en gäldenär på grund av sjukdom, arbetslöshet eller annan liknande omständighet som *gäldenären* inte har kunnat råda över varit förhindrad att betala i rätt tid och skulle en skyldighet att *betala* full ränta med anledning av dröjsmålet med hänsyn *till detta* vara oskälig, får den ränta som annars skulle *betalas* jämkas.

Ett avtalsvillkor som inskränker rätten till jämkning enligt första stycket är utan verkan mot gäldenären.

1. Denna lag träder i kraft den 16 mars 2013.

2. 2 a och 2 b §§ tillämpas inte på fordringar till följd av avtal som har ingåtts före ikraftträdandet.

⁴ Senaste lydelse 1987:327.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m.

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m.

dels att 1, 4, 5 och 6 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 4 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag gäller en gäldenärs skyldighet att ersätta en borgenärs kostnader för åtgärder som syftar till att *förmå* gäldenären att *erlägga betalning* för en förfallen skuld.

Ersättningskyldighet enligt 2 och 3 §§ gäller endast kostnader som har varit skäligen påkallade för att ta till vara borgenärens rätt.

Ersättning utgår med skäligt belopp enligt vad regeringen närmare föreskriver.

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller en gäldenärs skyldighet att ersätta en borgenärs kostnader för åtgärder som syftar till att *få* gäldenären att *betala* en förfallen skuld.

I lagen finns också bestämmelser om en gäldenärs skyldighet att i vissa fall betala förseningsersättning till borgenären.

4 §

Gäldenärens ersättningskyldighet enligt 2 och 3 §§ gäller endast kostnader som har varit skäligen påkallade för att ta till vara borgenärens rätt.

Ersättning ska betalas, om det inte finns särskilda skäl till annat, med högst

1. sextio kronor för skriftlig betalningspåminnelse som avses i 2 §,

2. etthundraåttio kronor för krav som avses i 3 § 1,

3. etthundrasjuttio kronor för upprättande av amorteringsplan som avses i 3 § 2.

4 a §

Om en borgenär i ett förhållande mellan näringsidkare i deras yrkesmässiga verksamhet har rätt till dröjsmålsränta till följd av att

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU av den 16 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (EUT L 48, 23.2.2011, s. 1, Celex 32011L0007).

en fordran på betalning för en vara eller tjänst inte har betalats i tid, har borgenären också rätt till en förseningsersättning. Det samma gäller i ett förhållande mellan en näringsidkare och en myndighet eller ett annat offentligt organ, när näringsidkaren i sin yrkesmässiga verksamhet tillhandahåller varor eller tjänster mot betalning.

Förseningsersättning ska betalas med fyrahundrafemtio kronor.

5 §

Har någon annan åtgärd än som avses i 2 och 3 §§ vidtagits i syfte att förmå gäldenären att erlægga betalning för en förfallen skuld, är denne inte skyldig att ersätta kostnaderna för åtgärden. Vad nu sagts inskränker dock inte den skyldighet som på annan grund än denna lag kan åvila gäldenären att ersätta kostnader för mer omfattande förhandling för biläggande av tvistefråga rörande en fordran.

Om borgenären har vidtagit någon annan åtgärd än som avses i 2 och 3 §§ i syfte att få gäldenären att betala en förfallen skuld, är gäldenären inte skyldig att ersätta kostnaderna för åtgärden.

Om borgenären har rätt till förseningsersättning enligt 4 a §, är gäldenären skyldig att betala ersättning för sådana åtgärder som avses i 2 och 3 §§ endast till den del den sammanlagda ersättningen för åtgärderna överstiger förseningsersättningen.

Första och andra styckena hindrar inte att gäldenären kan vara skyldig att på annan grund än denna lag ersätta kostnader för mer omfattande förhandlingar för att lösa en tvist om en fordran.

6 §

Avtalsvillkor, som innebär att gäldenärens skyldighet att ersätta kostnader som avses i 1 § utvidgas utöver vad som följer av denna lag, är ogiltigt.

Ett avtalsvillkor som innebär att gäldenärens skyldighet att ersätta kostnader som avses i 1 § första stycket utvidgas utöver vad som följer av denna lag är ogiltigt.

Ett avtalsvillkor som innebär att borgenären inte har rätt till ersättning enligt 4 a § eller 5 § andra

stycket är ogiltigt, om det inte finns särskilda skäl för att tillåta villkoret.

-
1. Denna lag träder i kraft den 16 mars 2013.
 2. För åtgärder enligt 2 eller 3 § som har vidtagits före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser om ersättnings storlek.
 3. 4 a § och 5 § andra stycket tillämpas på fordringar som förfaller till betalning efter ikraftträdandet, även om fordringen grundas på ett avtal som har ingåtts före ikraftträdandet.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare

Härigenom föreskrivs¹ att det i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare ska införas en ny paragraf, 7 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

Vid handel med varor eller tjänster gäller det som sägs i denna lag om avtalsvillkor också för praxis som utbildats mellan parterna, handelsbruk och annan sedvänja avseende betalningstid, dröjsmålsränta eller ersättning för indrivningskostnader.

Denna lag träder i kraft den 16 mars 2013.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU av den 16 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (EUT L 48, 23.2.2011, s. 1, Celex 32011L0007).

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning

Härigenom föreskrivs att 23 § lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Om det kan antas att sökandens yrkande i ett mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning är ogrundat eller obefogat, *skall* ansökningen behandlas som om svaranden bestritt den.

Ett yrkande om ersättning för åtgärder som avses i 2 eller 3 § lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. *skall* alltid antas vara ogrundat eller obefogat, i den mån ersättningen inte kan utgå enligt den lagen.

Föreslagen lydelse

23 §

Om det kan antas att sökandens yrkande i ett mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning är ogrundat eller obefogat, *ska* ansökningen behandlas som om svaranden bestritt den.

Ett yrkande om ersättning för åtgärder som avses i 2 eller 3 § lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. *eller om ersättning enligt 4 a § samma lag ska* alltid antas vara ogrundat eller obefogat, i den mån ersättningen inte kan utgå enligt den lagen.

Denna lag träder i kraft den 16 mars 2013.